

Slovenski dom

Štev. 177.

V Ljubljani, sobota 5. avgusta 1939

Leto IV

Položaj se ne bo spremenil, če Japonska pristopi k vojaški zvezi - pravijo v Londonu in Parizu

London, 5. avgusta. o. Londonski tuji opazovalci poročajo, da v Londonu niso preveč razburjeni zaradi pogajanj, ki se razvijajo v villi Este ob Comskem jezeru. Tam bi naj japonski diplomati pripravljali vstop Japonske k vojaški zvezi med Rimom in Berlinom.

Vse to je v Tokiju pripravil Ušima Širatori, ki je glavni zagovornik čim tesnejšega sodelovanja med Japonsko, Nemčijo in Italijo. Po poročilih iz Tokija pa je zmeraj bolj vidno, da so japonski vodilni politiki sprožili ta plaz vesti o vojaškem zavezništvu med Nemčijo in Italijo samo zaradi tega, da bi preprečili Anglijo in da bi pospešili pogajanja v Tokiju.

O samem smislu pogajanj ob Comskem jezeru pa so najbolj molčeli japonski vojaški krogi, ki so silno skromni o tem, kakšni bi bili izglezi za Japonsko, če bi se tako hudo navezala na Nemčijo in Italijo. Japonsko vrhovno poveljstvo ne mnenja, da se Japonska na Daljnem vzhodu ne more istočasno vojskovati proti Angliji, Sovjetski Rusiji in Kitajski.

Zato se zmeraj bolj uveljavlja prepričanje, da bo Japonska počakala, opazovala razvoj evropske npestosti in šele nato presodila, na katero stran bi se bilo treba nasloniti.

Pariz, 5. avgusta. m. Pariški politični krogi z vso pozornostjo zasledujejo akcijo japonskih veleposlanikov v Berlinu in Rimu, ki es trudita, da bi se Japonska tudi vojaško priključila državam osi Rim-Berlin. Ti krogi verujejo, da bi se bili v Tokiju že končnoveljavno odločili za vojaško zvezo z ošiščem ter smatrajo sestanek, ki sta ga imela japonska veleposlanika na jezeru Como z vodilnimi osebnostmi nemške in italijanske zunanje politike kot sestanek, ki sta ga ta dva veleposlanika imela čisto na svojo roko brez poprejšnjega navodila japonske vlade.

V istih krogih smatrajo, da je to lahko tudi maneuver japonske vlade. V primeru, če bi se Japonska tudi vojaško pridružila Italiji in Nemčiji, pa pariški politični krogi zatrjujejo, da bi ta korak tudi končnoveljavno združil Združene ameriške države, Sovjetsko Rusijo in zahodni evropski demokratični državi.

V Tienčinu pa je zmeraj slabše

Tienčin, 5. avgusta. o. Japonske oblasti so včeraj še bolj poostrele blokado angleške koncesije. Ta sklep je najbrž odgovor na zadnji Chamberlainov govor. Dovož živeža v koncesijo je zmeraj težji, prebivalci smejo nesti s seboj v koncesijo samo četrtil kilograma hrane. Japonci dovoljujejo, da se sme dovažati na trg samo še zelenjava, vendar pa ni mogoče več dovažati rib.

Ker so skladišča že precej izpraznjena, je zelo verjetno, da se bo položaj poslabšal. Kitajci so zadnji čas iz oken svojih hiš metali živež v

koncesijo. Sedaj pa so japonske vojaške oblasti strogo prepovedale tak način dovažanja živeža.

Sanghai, 5. avg. o. Shanghaijski listi so prepoznali Chamberlainov govor, da bi po govoru že lahko objavljali uvodnike ali pa komentarje. Kitajski nacionalisti so zelo optimistično razpoloženi in so zadovoljni z govorom, japonski krogi pa pravijo, da je ta govor navaden »bluff«.

V Berlinu pravijo, da bo Japonska pristopila v začetku septembra, ko bo kongres v Nürnbergu

Berlin, 5. avg. o. Nemški poučeni krogi nč kaj preveč ne obravnavajo sedanjih pogajanj v villi Este v Italiji. V Berlinu ni mogoče dobiti nobene izjave o pogajanjih, pač pa izjavljajo pooblašeni krogi, da ni navada, da bi se že vnaprej razkrivali izidi pogajanj, ki so šele v teku.

Pogajanja se uspešno ne morjo zaključiti še tako zgodaj, poudarjajo v Berlinu, ker bo odločitev padla šele koncem avgusta, ko bo prišlo v Berlin japonsko vojaško odposlanstvo pod vodstvom generala Teraušija.

Slovesno pa bodo objavili sklenitev trojne vojaške pogodbe na kongresu narodno socialistične stranke v Nürnbergu in sicer z velikimi slovesnostmi. Poleg generala Teraušija pride v Berlin tudi japonski admiral Osumi, ki je največji zagovornik vojaške zveze med Japonsko in Nemčijo.

Sicer pa v Tokiju nikdar niso zanikali potrebe, da se mora politična zveza proti Kom-

Halifax gre v Moskvo

Riga, 5. avgusta. AA. Stefani. Po glasovih iz Moskve se bo v kratkem odpeljal v Moskvo britanski zunanji minister lord Halifax, da pospeši sklenitev pogodbe med Sovjetsko Rusijo, Veliko Britanijo in Francijo.

interni spremeniti v vojaško zvezo. Če so se ta pogajanja tako zavlekla, je temu krivo samo nasprotovanje med admiralom Osumijem in zunanjim ministrom Arimom. Japonski veleposlanik v Berlinu je imel v zadnjem času več sestankov z Ribbentropom in se z njim razgovarjal o tem, kako bi se poostrela pogodba proti Kominterni.

V Berlinu samem pa je bilo mnogo odločilnih osebnosti, ki niso navdušene za pogodbo med Japonsko, Italijo in Nemčijo. Te odlične osebnosti poudarjajo, da taka pogodba ne bi bila dovolj pomembna odgovor na sporazum med zapadnimi demokracijami in Sovjetsko Rusijo. Ti krogi poudarjajo, da bi se naj Nemčija temu sporazumu v Evropi uprla na ta način, da bi še bolj pritegnila Španijo v zvezo med Italijo in Nemčijo.

Na Nizozemskem še nimajo princa:

Princesa Julijana je zopet dobila hčerko

Haag, 5. avgusta. o. Minister dvora je zjutraj objavil uradno poročilo, da je nizozemska prestolonaslednica princesa Julijana dobila hčerko. Princesa Julijana je tudi tokrat rodila v gradu Soestdijk. Uradno poročilo pravi, da sta visoka mati in dete zdrava.

Vsa Nizozemska je seveda s silnim zanimanjem pričakovala vselega dogodka na dvoru, ki so ga napovedali šele za sredino avgusta. Dogodek jih je pa

malo prehitel. Zato tudi priprave za proslavo dogodka še niso bile končane, pač pa so bile sklenjene že velike stave po vsem Nizozemskem o tem, ali se bo rodil princ-prestolonaslednik.

Vendar pa je po vsej Nizozemski zavladalo veliko veselje nad tem, da se je visoka vladarska družina pomnožila za eno članico.

All Hajdar Aktaj izjavlja:

Iz Jugoslavije se izseli 270.000 Turkov

Carigrad, 5. avgusta. m. V Carigradu je prišel novoimenovani turški poslanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj. Za časa svojega bivanja v Carigradu je sprejel turške časnikarje ter jim dal izjavo, v kateri je poudaril, da je 11 let zastopal svojo državo v Jugoslaviji. Med tem časom si je v Jugoslaviji pridobil mnogo prijateljev. V nadaljnjih svojih izjavah je dejal, da so njegove globoke simpatije do Jugoslavije in Jugoslovancev razumljive. Prepričan je, da bo tudi njegov naslednik Tefvik Camil v Belgradu naletel na prav tako prijateljski sprejem in da bo opravljal svojo dolžnost v prijateljskem ozračju ter da bo lahko nadaljeval delo za poglobitev že obstoječih prijateljskih odnosov med obema državama.

Glede Balkanske zveze je Ali Hajdar Aktaj izjavil, da želi obvestiti turško javnost, da ta zveza ni pretrpela nobene spremembe. Ohranila je

svojo staro moč in iskrenost.

Končno je novi turški poslanik v Moskvi spregovoril tudi nekaj besed o sporazumu, ki je bil sklenjen med Jugoslavijo in Turčijo glede izselitve Turkov iz Jugoslavije in njihove naselitve v Turčijo. O tem je med drugim dejal:

Sporazum obeh vlad o izselitvi 270.000 Turkov iz Jugoslavije je sklenjen in parafiran. V najkrajšem času bo tudi podpisan. Turki se bodo začeli izseljevati iz Jugoslavije v Turčijo takoj, čim bo prenehala sedanja kriza.

Ali Hajdar Aktaj potuje iz Carigrada najprej v Ankaru, kjer se bo zadržal nekaj dni, nato pa bo takoj odpotoval na svoje novo službeno mesto v Moskvo.

Žrtve „črne borze“ v Mariboru

Maribor, 4. avgusta.

Maribor je dobil že kmalu po prevratu svojo »črno borzo«, ki nekatere ljudi zelo dobro redi vse do danes. Zaradi bližnje meje se je v Mariboru vedno živahno trgovalo z vsemi mogočimi valutami, najbolj pa seveda z valuto sosednje države. Do prevrata v Avstriji pa je bil promet na »črni borzi« normalen, točno si vedel, koliko ti bodo plačali za to ali ono valuto, ker so bile pač vse stalne ter so imele vedno isti kurz. Drugače pa je sedaj, ko se valuta sosednje države v prostem prometu vedno menja. Kadar ni zanj povpraševanja, jo dobiš za vsako ceno, kadar pa se pojavi večje število interesentov, pa se tečaj seveda dvigne. Interesenti pa so večinoma tihotapci, ki kupujejo v sosesčini raznovrstno tihotapsko robo. Če bi jo plačali z valuto, ki so jo kupili po navadnem tečaju, bi bil zaslužek seveda dosti nižji, kakor pa če kupijo valute na »črni borzi«. Saj je sedaj tečaj marke okrog 14.50 din, dočim se dobi v Mariboru pod roko ponavadi za 10 din, dostikrat pa tudi že za sedem in osem dinarjev. Ni čuda, da se potem tihotapci večinoma krijejo z markami »črne borze«, ki pa jih je treba seveda še skrivaj spraviti čez mejo v drugo državo, kar pa je zvezano z velikim rizikom. Tudi tega se tihotapci ne ustrašijo ter jim je posel do nedavnega zelo cvetel, zadnje čase pa jih po vrsti zadeva nesreča.

Zdi se, da imajo naši sosedi v Mariboru posebne opazovalce, ki z velikim zanimanjem spremljajo posle nekaterih tukajšnjih trgovcev in drugih poslovnih ljudi. Posledica je potem, da se dostikrat zgodi, če gre tak človek čez mejo, da se kar naenkrat znajde v ječi. Iz zadnjega časa je znanih v Mariboru več takih primerov. Ugledni ljudje so potovali iz države, pa so naenkrat skrivnostno izginili, potem pa se je izvedelo, da sedijo zaradi strogih deviznih predpisov. Kaj se pa to pravi, ve vsakdo, kajti prestopke proti deviznim predpisom se v naši sosesčini smatra kot pre-

hujši zločin ter se kaznuje skoraj tako kot umor. Čim več denarja so našli pri tebi, tem bolj te zašijejo ter niso večletne kazni nobena redkost.

Zadnje čase so se pojavili v Mariboru novi ljudje, ki so zavzeli na »črni borzi« vidno mesto. Svojim odjemalcem so nudili novo ugodnost — tujo valuto v sosednji državi, tako da jim je ni bilo treba tihotapiti čez mejo iz Maribora. Tu si samo plačal določeni znesek, v sosesčini pa si dobiš v tem ali onem mestu ustrežajoči znesek v dotični valuti. Na ta način se je posel še bolj razcvetel in izkoriščali so ga tudi nekateri ljudje, ki zavzemajo v mariborskem poslovnem življenju ugledne pozicije. Nekega znanega trgovca pa je zadela nesreča. Ko je pred nedavnim časom šel čez mejo, so ga tam aretirali ter je bil nekaj časa zaprt, potem pa so ga spet izpustili. Toda znova je potem pred nekaj dnevi potoval čez mejo, pa so ga spet zaprli. Govori se sedaj v Mariboru, da je bil zaprt v zvezi z odkritjem obsežne devizne afeze, ki ima svoj začetek na mariborski »črni borzi« in da bo sledila obšutna kazen.

V zvezi z afero tega trgovca pa se slišijo sedaj v Mariboru tudi čudne novice, na katere opozarjamo naše oblasti, da jih preučijo. Govori se namreč, da vrši neka država na našem teritoriju eksekucijo denarnih glob, in sicer na skrivaj. Če primejo našega državljan v zvezi z deviznimi neredbami, potem mu baje stavijo na izbiro — ali plača globo ter ga izpustijo, ali pa ga zašijejo po predpisih tudi na več let. Globo mora plačati v naši državi in v našem denarju. Izterjajo jo po svojem zaupniku. Dokler je ne plača, odnosno dokler je ne plačajo njegovi ljudje, ga držijo v zaporu kot talca. Čim pa je izplačana globo, ga izpustijo iz zapore. Tako se je baje tudi trgovci, o katerem je bilo zgoraj govora, »odkupile« ob priliki svojega prvega zapore s 50.000 din. Sedaj bo moral baje plačati globo v znesku več sto tisoč dinarjev, če hoče, da ga bodo kmalu izpustili. Nekaj bo verjetno na tak način za-

Kardinal Hlond je dobil tekmo z brzovlakom

Pariz, 5. avgusta.

Iz Ljubljane je kardinal Hlond odpotoval v Pariz. Sedaj objavlja o njem največji francoski dnevnik »Paris soeur« naslednjo zgodbo:

Kardinal Avgust Hlond, nadškof v Gnjenu in Poznanju, primas Poljske, je prišel včeraj v Pariz, kjer se je ustavil za 24 ur.

Kardinal Hlond biva v Franciji incognito in je prišel v Pariz s kongresa Kristusa Kralja v Ljubljani, kjer je bil papežev legat. Kardinal je po prihodu pripovedoval naslednjo zgodbo:

»Odpotoval sem z brzovlakom na Dunaj, kjer bi moral ujeti zvezo z brzovlakom, ki vozi v Ljubljano. Na Slovaškem pa je položaj tak, da je imel moj brzovlak poldrugo uro zamude in zato na Dunaju nisem več ujel zveze proti Ljubljani.«

Kaj je storil kardinal?

Sedel je v avtomobil in se spustil v tekmo z brzovlakom, ki ga je ujel tako, da je prišel z neznatno zamudo v Maribor. Kajti kardinal Hlond je velik športnik, ki skoraj zmeraj potuje z letalom. Njegova velika lastnost je glasba. Kardinal je odlični pianist in tudi komponist velikega talenta. Odlično izvaja Chopinove skladbe. Na Poljskem je organiziral Katoliško akcijo, ki šteje sedaj več sto tisoč članov. Njegove organizacije imajo tudi zelo velik vpliv na Poljake, ki žive v tujini.

Iz Pariza je kardinal Hlond odpotoval v Bagnoles-de-Orne, kjer bo v tamkajšnjem samostanu ostal več tednov na počitnicah.

Knez namestnik spet v Sloveniji

Ljubljana, 5. avgusta.

—j. kr. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta včeraj ob 19.30 prispela iz tujine v Kranj. Z njima sta se vrnila tudi njuni kr. Vis. kneževita Aleksander in Nikolaj.

Grof Czaky svari Slovake

Budimpešta, 5. avgusta. m. Madžarski zunanji minister grof Czaky je v poslanski zbornici odgovoril na vprašanje o okrepitvi protimadžarske propagande na Slovaškem. Izjavil je, da mora ugotoviti, kako postaja čedalje hujše protimadžarsko razpoloženje v vplivnih slovaških krogih. Prav tako je tudi slovaško časopisje in radio vedno bolj sovražno razpoloženo proti Madžarski. V svojem govoru je minister Czaky izjavil, da Madžari upoštevajo dejstvo, da je Slovaška še mlada država, ki se še veseli svojega kratkotrajnega obstoja, kot se veseli otrok nove igrice. V zaključnih izjavah je pa kljub temu opozoril Slovaško, da mora imeti več obzirnosti do živcev madžarskega ljudstva.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 5. avgusta. m. Nj. Vel. kraljica Marija je prevzela pokroviteljstvo nad mednarodnimi teniški tekmami, ki jih prireja na Bledu belgrajski teniški klub. Za te tekme vladi tudi med tukajšnjimi prijatelji teniške igre veliko zanimanje. Zaradi odhoda v Ameriko pa žal ne bodo mogli nastopiti na Bledu naši najboljši teniški igralci Punčec, Palada, Mitič in Kukuljevič. Svojo udeležbo so prijavili tudi številni teniški igralci iz drugih držav.

Vesti 5. avgusta

Iz Moskve poročajo, da je bila trgovinska pogodba med Rusijo in Ameriko podaljšana za eno leto.

Plinske cevi so eksplodirale v središču Londona. Eksplozija je bila tolikšna, da je ranila nad 50 ljudi. Poškodbe pa niso hude, ker so samo osem ranjenecv zadržali v bolnišnici.

Včeraj se je pripeljal v Francijo v Calais 1600 članov angleške legije. V Franciji bodo ostali dalj časa.

Irski teroristi še prirejajo številne bombne atentate v raznih krajih. Eksplozije so poškodovale več poštinih pisem in zavojčkov. V Blackburnu je ožgalo poštarja, ker mu je ogenj priletel naravnost v pošto torbo.

Senator Millard Tyding je prijavil svojo kandidacijo za bodočo predsedniško volitve v USA. Je član demokratske stranke in je star 49 let. V demokratski stranki ima zelo velik ugled in ga splošno smatrajo za Rooseveltovega naslednika.

Robert Taft, sin bivšega predsednika Združenih držav Tafta, je izjavil, da bo kandidiral za predsednika Združenih držav na listi republikanske stranke.

Francoske in angleško vojaško odposlanstvo od-potuje v Sovjetsko Rusijo s parnikom. Potovali bodo najprej v Leningrad.

Neko italijansko podjetje je dobilo dovoljenje, da lahko v Barceloni zgradi nebotičnik, ki bo imel dvajset nadstropij. V nebotičniku bodo pisarne raznih italijanskih družb in podjetij. Carola Lombard je bila snovi v Hollywoodu operirana na slepiču. Njen mož Clark Gable je vso noč ostal ob njeni postelji v kliniki.

drugače se ne bi pojavljale. Vsekakor pa je to čisto nov običaj v meddržavnem občevarju — če tuja oblast pri nas vrši eksekucije ter od naših državljanov na našem teritoriju terja naš denar. Kam ta denar gre, pa je tudi velika skrivnost. Ali je to morda v zvezi z govoricami, da imajo nekatere organizacije na našem ozemlju zelo veliko denarja na razpolago? Vsekakor to ne bi bilo nič čudnega.

Pisma iz najmanjše in najmlajše slovanske države: Slovaki sami čutijo, da gradijo iz temelja

Zunanji znaki novega življenja, se zdi, da Slovaki ne gredo tako tragično do srca kakor nam, ki smo tu tuji. Ljudje nekako zaupajo, da se jim nič ne more pripetiti od nobene strani. Tako so prosto prevzeli pozdrav avtoritativnih držav, to je dviganje roke, spre-menili so le pozdravno besedo in se pozdravljajo: Na stráž! V tem se ločijo od nemških uniformirancev SA iz Bratislave, ki zastopajo nemško narodno manjšino, predstavljajočo posebno narodno enoto (Volksgemeinschaft) s posebnim državnim sekretariatom za Slovake. Po vsem, kar sem spoznal v dveh treh dneh iz razgovorov z nekdanjimi tovariši, raztresenimi po najrazličnejših uradih, moram kljub skepticizmu, s katerim sem se jim dosledno bližal, verjeti volji in zanosu, ki ju kažejo. Kot nam, bi bil tudi njim fašizem tui, da ni čas tak, da ga je izrazil in obenem preobličil. Čez noč so se namreč Slovaki znašli pred novimi dejstvi. Treba je bilo ljudi za urade od naj-nižje do najvišje stopnje. To, kar je bilo prej le organizacija, kot jo mi razumemo, namreč mrtev diktat, je postalo sedaj živo. In kar je bilo prej v organizaciji važno, namreč pozdrav in forma, je postalo sedaj drugotnega pomena. Delo jih je postavilo v vrste. Pozdravljajo se sicer z dvignjeno roko: Na stráž, a bilo bi jim vseeno, če bi vojaški salutirali ali se rokovali. Ne čutijo skupnosti zaradi te zunanosti, temveč vidijo skupnost v tem, da so pred nepriznanim dejstvom, da imajo svojo državo in da pod bremenom lastne odgovornosti gredo v svojo bodočnost.

V Bratislavi vse uraduje. Videl sem že nekaj državnega uradovanja in ministrovanja, toda take naglice in tolike zaposlenosti nikjer, kakor v Bratislavi. Slovaki sami čutijo, da gradijo vse iz temelja, zato ne poznajo točnih uradnih ur, ampak delajo z mladostno pozhvalnostjo, kakor da res delajo osebno zase. Tako sem obiskal nekatere ljudi po ministrstvih in po višjih uradih in govoril z nekaterimi bratislavskimi kulturnimi delavci. Podajam tu mnenje nekaterih, a se nikakor ne spušчам v presojanje, koliko je govorica enega ali drugega pravična. Podati hočem samo njihove misli, ker za presojanje ali celo obsojanje njihovih besed je potrebno, da zaživim z njimi in da se bolj razgledam v njihov nov dom, ki ga tako mrzlično in s takim slepim optimizmom gradijo.

Viktor Smolej.

Kaj je z našimi gorenjskimi progami?

V zanimivi in zelo informativni brošuri, ki jo je izdalo Združenje železniških uradnikov, oblasti na upravo Ljubljana, razpravlja g. Kralj in Spindler o nujni potrebi drugega tira na progi Ljubljana-Jesenice ter o potrebi pomnožiti število vlakov, skrajšanju voznega časa ter zgradbi proge Podnart-Kropa-Bohinjska Bela. Niuna izjava so tehtna, poučna in pravilna.

Slovenske železnice so visoko aktivne

Visoko aktivnost železniških prog v Sloveniji najbolje izpričuje gotovo dejstvo, da znaša letni čist dobiček slovenskih prog okoli 200 do 250 milijonov dinarjev.

Potniški promet se na gorenjskih progah večja iz leta v leto. Tako navajamo, da se je na primer potniški promet v pogledu števila odpravljenih potnikov zvišal od leta 1926 do leta 1938 od 1.874.272 na 2.924.546 odpravljenih potnikov ali za 56%. V istem razmerju se je povečalo tudi število letno odpravljenih vlakovnih kilometrov, t. j. od 551.500 na 861.700, ali za 56%, kar dokazuje, da je bila vpeljava večjega števila vlakov upravičena.

Ce se vprašamo po vzrokih, ki so vplivali na porast potniškega prometa v razdobju od l. 1926. pa do leta 1938., potem dobimo v glavnem naslednje vzroke:

a) Uvedba večjega števila potniških vlakov in časovno boljše prilagoditve istih potrebam vsakodnevno potujočega sveta (industrijsko delavstvo, dijaštvo, uradništvo, poslovni ljudje itd.).

b) Povečanje dosežanih in odprtih novih industrijskih obratov (Jesenice, Kranj, Tržič, Škofja Loka, Medvode itd.). Gibanje števila odpravljenih potnikov na posameznih postajah za razdobje 1926—1938 nazorno prikazuje diagram št. II. Največji porast potnikov zaznamujejo posebno postaje, ki so v bližini industrijskih centrov, kot: Škofja Loka, Radovljica, Lesce-Bled, Zirovnica, Slovenski Javornik, Dobrava, Podhom, Hrušica, Dobje-Mojstrana, Kranjska gora, Naklo in Duplje. Število v teh postajah odpravljenih potnikov je znašalo leta 1926.: 443.000, leta 1938.: 1.084.000; porast znaša tedaj 641.000 ali 145% na vseh postajah gorenjskih prog le 56%. Manjše število potnikov izkazuje le postaja Ljubljana-Siška in št. Vid-Vizmarje, kjer se je skupno število odpravljenih potnikov v letu 1938. napram letu 1926. zmanjšalo od 320.095 na 174.353 ali za 46%, in to zaradi uvedbe cestne železnice iz Ljubljane v št. Vid-Vizmarje.

c) Beg mestnega prebivalstva v okolico in podeželje (cenejša stanovanja, cenejša življenjska razmera, ugodnejše klimatične prilike). Bivanje ljudi, ki so poslovno in družabno vezani na mesto, v širši okolici ali podeželju je bilo pa seveda omogočeno šele po uvedbi večjega števila časovno ugodno razvrščenih vlakov, kot n. pr. večerni vlak iz Ljubljane na Jesenice ob 23.40.

d) Razvoj turizma in letoviškega prometa. Pripomniti pa moramo, da število odpravljenih turistov in letoviščarjev v primeru z ostalimi vsakodnevnimi potniki ni znatno, saj znaša komaj okoli 15%.

e) V znatni meri je na razvoj potniškega, posebno pa turizma prometa vplivala uvedba nedeljskih povratnih kart.

Isti porast kot potniški izkazuje tudi tovorni promet. Leta 1935. je znašala obremenitev proge Ljubljana-Jesenice (potniški in tovorni vlaki) 2.620.000 brutotona na kilometer proge, leta 1937.: 3.820.000 in leta 1938. že 4.230.000 brutotona na kilometer. S tako visoko obremenitvijo je pa že prekoračen gospodarstveni propustni višek te proge. Kot dokaz naslednje: Največji promet na progi Ljubljana-Jesenice je bil v oktobru leta 1938. Na dan 16. oktobra so znašale zamude potniških vlakov 668 minut, zamude tovornih vlakov pa 1663 minut, ali skupaj 8331 in. (približno 39 ur). Zamude so nastale prav samo zaradi enotirne značaja te proge (križanja in prehitevanja). Promet vseh vlakov se je sicer opravil, vendar pa le z velikimi težavami ter neprimernostmi za železniško upravo in za občinstvo.

Vzroke, ki so vplivali na porast tovornega prometa, je treba v glavnem iskati v naraščajoči industrializaciji krajev ob gorenjskih progah — to je imelo za posledico večji dovoz surovin ter odvoz gotovih izdelkov — in v povečanju prehodnega (tranzitnega) prometa.

Zvišati bo treba vlakovno brzino.

Ze itak nizka potovalna brzina se je pri brzih vlakih znižala od 46,5 na 44,4 km/h, t. j. za 4,5%, in potovalni čas za 4,8%. Vzrok iz izredno nizki brzini so stare, izrabljene tračnice, zaradi česar se je morala, kot že navedeno, znižati tudi dopustna brzina na progi od 60,9 na 58,1 km/h ali za 4,6% in podaljšanje postankov za 50%.

Najmanjša zahteva, ki jo moramo tedaj staviti, da postane promet medsebojnih brzih vlakov na tej progi vsaj približno sodoben, je, da zvišamo sedanjo povprečno potovalno brzino od 44,4 na 55 km/h, t. j. za 24%, in povprečno vozno brzino od sedanjih 47,6 na 60 km/h, t. j. za 26%. V tem primeru bi se sedanji potovalni čas na progi Ljubljana-Jesenice, ki znaša 87 minut, znižal na 70 minut ali za 20%.

Potovalna brzina se je pri potniških vlakih na progi Ljubljana-Bistrica-Boh. jezero zvišala za 3,6%, na progi Ljubljana-Jesenice za 5,9% in na progi Ljubljana-Tržič za 32,7%. Znatno napredek izkazuje tedaj le proga Kranj-Tržič. (Povišanje dopustne brzine na progi Kranj-Tržič od 24 na 45 km/h.) Izkazujemo tedaj napredek, ki pa še nikakor ne odgovarja potrebam potniškega prometa zaradi preniknih in nesodobnih potovalnih brz. 28,7, 32,7 in 28,8 km/h. Vzrok nizkim potovalnim brzinam leži v enotirnem značaju proge Ljubljana-Jesenice in prenikni dopustni brzini prog. Večjo dopustno brzino onemogočajo stare, izrabljene tračnice in nezadostno vzdrževanje prog.

Zahteva sodobnosti je, da dvignemo dosežanje potovalne brzine vsaj na 40 km/h (vzporedne proge). V tem primeru bi se potovalni čas na progi Ljubljana-Bistrica-Bohinjsko jezero znižal od sedanjih 193 na 138 minut ali za 28,5%, na progi Ljubljana-Jesenice od sedanjih 118 na 97 minut ali za 18% in na progi Ljubljana-Tržič od sedanjih 92 na 66 minut ali za 28%. Povprečna vozna brzina bi v tem primeru znašala cirka 50 km/h.

Za izdejstevanje prednjega je potrebno, da se zgradi drugi tir na progi Ljubljana-Jesenice in proge usposobijo za večjo dopustno brzino. Današnje slabo zasedene garniture se morajo reducirati, s čimer bo poleg zmanjšanja izdatkov omogočena tudi večja brzina na vzponih in hitrejša izpeljava na postajah.

Napredek pa je tudi pri brzotovornih vlakih negativni, ker se je potovalna brzina znižala od 21,3 na 19,3 km/h. Povprečna vozna brzina se je sicer zvišala od 26,4 na 28 km/h, t. j. za 6,1%, zato se je pa zvišal čas trajanja postankov od 35 na 61 minut, t. j. za 74%. Istočasno se je poslabšalo razmerje med postanki in voznim časom od 1:4,1 na 1:2,2, t. j. za 46,3%. Vzrok znižanju potovalne brzine leži izključno le v enotirnem značaju proge. Zaradi povečanega števila vlakovnih kilometrov potniških vlakov za 56% se je povečalo število križanj in prehitevanj in s tem število postankov in čas njih trajanja.

Najmanjša zahteva, ki bi bila vsaj deloma v skladu z gospodarskimi potrebami sedanjega časa, ki zahteva hitro izmenjavo blaga, je, da dvignemo potovalno brzino brzotovornih vlakov vsaj od sedanjih 19,3 na 30 km/h, t. j. za 37% in povprečno vozno brzino od sedanjih 28 na cirka 37,5 km/h, t. j. za 34%, predpostavljajoč postanke samo v Škofji Loki 5 min. (doprega), Kranj 15 min. (tovor) in Podnart-Kropa 5 min. (doprega), skupno tedaj 25 min. namesto sedanjih 61 minut. Potovalni čas bi se v tem primeru skrajšal od sedanjih 197 min. na 128 ali za 35%. Pripominjamo pa, da je sedanji vojni čas le navidezen, v resnici pa je zaradi vsakodnevnih zamud, ki so zaradi enotirne značaja proge neizogibne, še mnogo daljši.

Predpogoj, da se prednje izvede, je zgraditev drugega tira na progi Ljubljana-Jesenice in uvedba prehodne samodelne zračne zavore, ki bo omogočala na padcih brzino do 60 km/h.

Gorenjske proge so donosne.

Da dokazemo aktivnost gorenjskih prog in utemeljimo s tem potrebo po odstranitvi raznih sedanjih nedostatkov, podajamo v naslednjem računu izdatkov in dohodkov, in to na osnovi prometa v letu 1938.

Skupni stvarni izdatki so:

A. Strojna služba	22.273.000 din
B. Gradbena služba	12.378.000 din
C. Prometna služba	8.842.000 din

Skupaj . . . 43.493.000 din

Oglejmo si zdaj izdatke za glavne panoge službe! Za amortizacijo (lokomotiv, vozil in zgradb), za režijo ter odpadajoči del na centralno upravo vzamemo 25% od stvarnih izdatkov, kar znaša približno 10.900.000 dinarjev. Skupni izdatki znašajo tedaj 43.493.000 din + 10.900.000 din; to je skupno 54.400.000 din.

Ob dohodkih pa se moramo zamisliti. Takšni so:

A. Dohodek od potniškega prometa	16.383.000 din
B. Dohodek od internega tovornega prometa	74.488.000 din
C. Dohodek od tranzitnega tovornega prometa	16.497.000 din

Ce te številke seštejemo, dobimo 107.368.000 din

Potniški promet pa je pasiven

Koeficient eksploatacije za gorenjske proge znaša 50,7+, za vso državo pa je znašal koeficient eksploatacije v letu 1937. = 88%.

Dohodki, ki odpadejo na 1 km gorenjskih prog (skupna dolžina 144,8 km), znašajo 792.000 dinarjev, državna povprečna dohodkov na 1 km pa je kazala v letu 1937. samo 255.504 dinarje; po tem takem je tedaj dohodek na gorenjskih progah višji za 210%!

Nizki koeficient eksploatacije (50,7%) ter izredno visoki dohodek na kilometer proge (792.000 dinarjev) pač več kot jasno dokazuje visoko aktivnost gorenjskih prog!

Aktivnost pa gre le na račun dohodkov, ki jih dajejo tovorni in tranzitni promet. Na potniški promet odpade izdatkov 23.018.000 din, na tovorni

promet pa izdatkov 31.382.000 din. Ker znaša dohodek potniškega prometa le 16.383.000 din, izdatki pa 23.018.000 din, izkazujejo pri koeficientu eksploatacije 140% letno izgubo 6.633.000 din, in to na progah, ki so po potnikih frekventirane izredno močno!

Glavni vzroki pasivnosti so nezadostna zasedenost garnitur, veliko število voženj po nižnji tarifi itd. Vendar pa železniška uprava uvaža nove potrebne potniške vlake ter še nadalje daje popusta na tarifo, saj se zaveda, da je podjetje, ki mora služiti skupnosti.

Poleg Ljubljane imajo največje dohodke v milijonih dinarjev one postaje, kjer je sedež industrije. Dohodek teh postaj v milijonih dinarjev znašajo: Jesenice 38.412, Kranj 12.724, Slovenski Javornik 4552, Škofja Loka 3821, Medvode 3425, Tržič 3191 in Lesce-Bled 3143, odnosno skupno 69.270.000 din. Od skupnih dohodkov 90.866.000 din (brez tranzitnih) odpade tedaj na prednjih sedem postaj 69.270.000 din ali 76%, na vseh ostalih 27 postaj in postajališč pa le 21.596.000 din ali 24%. S tem je izpričan prvenstveno industrijski značaj gorenjskih prog, saj prekašajo dohodki samo na

vedenih 7 postaj celokupne izdatke vseh gorenjskih prog kar za 14.870.000 din.

Dobrodoči prog Jesenice-Bistrica-Boh. jez. in Jesenice-Rateče-Planica so le neznatni, saj znašajo le 4.103.000 din + 1.224.000 din (polovico potniških dohodkov Jesenice), t. j. dinarjev 5.327.000 dinarjev ali le 5,8% vseh dohodkov. Dobrodoči potniškega prometa na vlakovni kilometer osebnih vlakov znašajo: 1. Vse gorenjske proge skupno 16.383.000 = 19 din. 2. Proga Ljubljana-Jesenice 861.700

in Kranj-Tržič 12.786.000 = 25,1 din. 3. Proga Jesenice-Rateče-Planica in Jesenice-Bistrica-Boh. jezero 3.597.000 = 10,2 din. Kakor smo že videli, — kolikor se bo le dalo!

prej dokazali, je potniški promet na gorenjskih progah deficiten in, kot je iz prednjega razvidno, odpade večji del deficita na proge Jesenice-Bistrica-Boh. jezero in Jesenice-Rateče-Planica, saj znaša tu dohodek na vlakovni kilometer komaj 10,2 din napram 25,1 din na ostalih progah. Tod bo vsekakor že v najkrajšem času treba nekaj ukreniti, da se takšno stanje odpravi in popravi na boljše, — kolikor se bo le dalo!

Ljubljana od včera do danes

Ljubljana, 5. avgusta.

Včeraj popoldne nekoliko po tretji uri se je vslo nekaj dežja, dva močnejša pljuska, drug za drugim; oblakov je bilo sicer dovolj za pošten nali, vendar pa so se kaj kmalu razkropili. Dež se cest ni utegnil pošteno namočiti, ko ga je že pregnalo sonce.

Nekaj podatkov z Okrožnega urada

Povprečno število v juniju 1939 zavarovanih delavcev OUZD-a je znašalo 104.520 oseb. Letni prirast je znašal + 934 članov. V pogledu zaposlenosti so napredovale sledeče industrije: gradnje železnice, cest in vodnih zgradb (javna dela) + 1340 delavcev; javni promet + 446, tekstilna industrija + 413, trgovina + 385 delavcev itd. — Nazadovale pa so: gradnje nad zemljo (stavbstvo) — 1050, hišna služničad — 367, industrija kože in gume — 309 delavcev itd.

V sezijemskem pogledu je znašal celokupni mesečni prirast + 760 zavarovancev. Napredovale so sledeče industrije: gozdno-žagarska + 638, gostilne, kavarne in krčme (tujski promet) + 458, javni promet + 411 delavcev itd. — Nazadovale pa so: hišna služničad — 638, gradnje železnice, cest in vodnih zgradb — 484 delavcev itd.

Gasilci, pa tudi drugi — jutri v Podutik!

Prostovoljna gasilska četa Podutik-Glinca obhaja jutri 6. avgusta pod pokroviteljstvom bana dr. Natlačen tridesetletnico svojega obstoja. Ob tej priliki bo dekan g. Valentin Zabret blagoslovil gasilski avtomobil za prevoz motorke in devetih mož. Kumovali bosta g. Lenčič Ločnikarjeva in gđ. Minka Zirovnikova. Marsikdo je bo mahnil k tej prireditvi, kajti ne bo mu žal. Popoldne bo namreč gasilska vrtna veselica v znani gostilni »pri Vodniku«, kjer bo brez dvoma prav prijetno. Spetoma se bodo tod oglasili tudi tisti, ki se bodo odpravili na nedeljski izlet k Sv. Katarini ali pa na Toško čelo — in ne bo jim žal.

Darujte za Osrednji dom

Nabiralna akcija za osrednjo prosvetno središče »Slovenski dom« v Ljubljani lepo uspeva. Požrtvovalni dobrotniki se v lepem številu odzivajo in kupujejo kamne po 1000 din. Ne pozabimo, da je naša največja naloga za letošnje leto ta, da postavimo temelje »Slovenskemu domu«, pod čigar streho bodo našle dom vse naše prosvetne organizacije.

Dva „lažja“ so nagradili

Ivan Orehek nima menda prav nič smisla za delo, saj se ga otepa kar se le da; z vsemi štirimi se ga brani. Rajši ima brezskrbno pot po belih cestah, romanje v neznano, poleževanje in prijetno lenarjenje. Včeraj so ga obsodili na 4 mesece in 10 dni strogega zapora, ker je poleg potepuške žilice ponovno razodel letos 10. julija v Krtni pri Domžalah tudi tatinsko. Izrazil je prijliko, ko ni bilo nikogar doma, pa je »pohopsal« 12 din., — majhna vsota sicer, kajne, pa vendar ni bila njegova — posestniku Janezu Zupanu. Orehek je moral doslej zaradi takih dejanj sedeti že dvanajskrat.

Krojač je po poklicu France P., ki se je že zgodaj podal na prepovedana pota. Komaj dvaindvajset let je šele star, pa se je že večkrat iz oči v oči gledal s strogi sodniki ter se kregal z zakonom. Eno hudo napako ima, da ga prav radi ob napadnih prilikah srbe prsti. Tudi letos junija ga je prišla ta srbečica, ki je ne zdravijo padarji, ampak jetničarji. Na dveh stanovanjih je ukradel lepi, kompletni moški obleki, ki sta bili skupaj vredni — kakor cenijo — približno 3190 dinarjev. Nekje drugje pa se ga je »prišla« sre-

brna doza, pa še majhna okrogla ploščica, ki ji pravimo »kovač«, se mu je »zakotalila« v žep. Za ta dejanja je dobil nagrado v obliki devetih mesecev strogega zapora. Tale P., »krojaček« napadni junaček, je že kot šolarček »rabutač« po vrtnih rože ter jih potem prodajal na Vodnikovem trgu. Tudi v poboljševalnici se ga dobri nauki niso mogli prijeti.

Filmi

»Žene v okovih« (Kino Matica). Ta film v mnogem spominja na francoski film »Ječa brez rešetk«, le da je v njem izdatno manj tiste šarmantne poetičnosti in čustvene rahlosti, ki tako močno odlikuje francosko Moguyjevo delo. Trše je to ameriško, oglatelše, konkretnije; pa tudi v tem svojskem, za praktično gledanje ljudi v Novem svetu značilnem slogu se nam zdi prav sprejemljivo, s simpatijami ga registriramo. Režiser Lew Anders je še mlad, pri nas malo znan; že iz pričujočega dela pa razberemo, da se je mnogo naučil pri Francozih, opazovanja pa s pridom uporabil pri svojem delu ter jih prilagodil evrskemu ameriškem slogu. Tu pa tam je še malo dolgozeven (nekoliko moreča veriga prizorov v jetniških hodnikih), vendar ne toliko, da bi nas utegnil dolgočasti. V filmu srečamo vrsto sposobnih igralcev, od katerih nas zlasti fascinira Sally Eilersova s svojo mirno, navidez skopo, pa močno impresivno igrjo.

Drugi jugoslovanski gasilski kongres

Trgovce prosimo, naj tudi ob priliki gasilskega kongresa okraše svoje izlozbe, jih opremijo dnevu primerno in tako prispevajo k slavnostnemu razpoloženju množic in sijaju naše lepe Ljubljane. Lepa opremljena izložba so najučinkovitejša reklama za trgovce.

Na praznik, v torek 15. avgusta, ob 10 bo av. maša na Kongresnem trgu, ki jo bo opravil prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman in bo imel tudi cerkveni govor, na kar posebej opozarjamo.

Prehranjevalni odsek more jamčiti za prehrano le onim edincem in skupinam, katere nakažejo z naročilom tudi odgovarjajoči znesek. V Ljubljani se dobi za dnevno 15 din dobra in izdatna hrana. Zajtrk 2—3 din, kosilo: juha, meso, dve prikuhi 6—7 din; večerja: golaž, vampi ali kaj podobnega s prikuho 5 din; sicer pa po ceniku. Ljubljanski gostilničarji in javne kuhinje bodo udeležence kongresa z že priznano gostoljubnostjo sprejeli in jih postregli. Tudi na stadionu samem bo za okrepčila v zadostni meri preskrbljeno.

Nekatere spremembe sporeda. Bitno ostane spored kongresa v dneh 13, 14. in 15. avgusta nespremenjen, le v nekaterih točkah so bili potrebni popravki. Tako bodo n. pr. tekme na Stadionu v nedeljo ves dan, ne glede na drugotne kongresne prireditve. Tekme bodo za posameznike dopoldne, za roje pa popoldne. Kosilo, kjer je na sporedu, bo ob 13, in ne, kakor je bilo ponekod objavljeno s tiskovno pomoto, šele ob 18. — Nastop gasilcev na Stadionu bo 15. avgusta ob 15 s tem-le dokončnim sporedom: 1. Pozdrav državnih zastav. 2. Proste vaje članov. 3. Razdelitev daril in diplom tekmovalcem. 4. Nastop gostov. 5. Nastop posameznih gasilskih žup. 6. Samarijanska alegorija (izjava gasilske župe Ljubljana — mesto s sodelovanjem društva Rdečega križa). 7. Proste vaje naraščajnikov. 8. Rajalni pohod članstva. 9. Orodna vaja župe Ljubljana — mesta.

Cetrinska vozna velja za udeležence Gasilskega kongresa, če se izkažejo s kongresno knjižico in s članke legitimacijo. Za članstvo pa se je treba prijaviti gasilski četi svoja okolisa, ki bo izdala legitimacijo, za katero pa ni treba slike.

Skrivnost smrtne megle

»Da, da, kar teci tja!« je zabrunda Sam. »Rad bi vedel, kaj si ti tam že izgubil. Rajši mi pomagaj pri učenju. Torej,« je kazal s prstoma sliko neke kakteje, »mamillaria pusilla se imenuje! Na svoje stare dni se moram učiti še latinščine.« Zaprl je knjigo. »Marmelaria... Ne, malarija... Za vraga!

Ura je udarila deset. Precej malomarno je Devorny prekinil pogovor, ki se je le z muko razvijal naprej, in stopil, ko je na kratko voščil lahko noč, v svojo sobo. V napetem pričakovanju je prižgal svečo... Res! Na mizi je ležalo pričakovano pismo. Hlastno je odprl ovojo. Za vraga! Pismo je bilo vidno daljše kot vsa prejšnja.

Pazljivo je bral Devorny:

»Ker je medtem nastopilo nekaj nepredvidenega, sem prisiljen, da sem danes nekoliko bolj natančen kakor sicer.

Michaud vas je pri fotografiranju opazoval. Takoj je ukrenil, da so vas natanko stražili. O tem sem žal izvedel prekasno — komaj pol ure pred telesno preiskavo.

Mož s črno brado se je dal kljub temu pravočasno in z uspehom podkupiti... Toda nisem ga podkupil jaz, temveč nekdo tretji!

Da je to zelo vznemirljivo, boste priznali. Skoraj ne bi mogel verjeti, da imate razen mene še kakega drugega zaveznika. Toda sovražnika, ki si je lahko privoščil strošek pet tisoč dolarjev, da je rešil — in prav za to je šlo — vaše življenje, se je treba dvakrat bati.

Sedaj se pravi, da je treba naglo in po načrtu delati! Najprej boste dosegli uspeh, če boste znali Mutachora pridobiti zase!

Na noben način pa ne poskušajte spet stopiti v zvezo s policijskim šefom L. Opustite fotografiranje! Popolnoma brez smisla!

Požurite se! Od včera vas išče tukaj skrajno nevaren sovražnik. Brez dvoma utegne iti največ za nekaj dni, da vas bo tukaj našel. Zato — požurite se! Pa zapomnite si točno: le po Mutachoru boste prišli do cilja.

Vaš neznani prijatelj.

Ko je Devorny prebral pismo do konca, se je zdel sam sebi majhen in nepomemben pred tem človekom, ki je vedel mnogo več in zmogel tudi mnogo več kot on. Morala je obstojati velika, na vsak način odlična organizacija, ki je bila na razpolago temu neznanu. Kaj je bil zares to prijatelj, njegov zaveznik? Devorny je vedel: če ga je ta neznane varal in če je bil dejansko njegov sovražnik, potem se ne bo dalo več uteči, potem ga ni bilo nobenega, niti najmanjšega upanja več, da bi se izvekel še z zdravo kožo.

Brez posebnega zanimanja je končno detektiv razvijal filmski trak. Kar se mu je po branju pisma zdelo skoraj gotovo, se je zgodilo: razviti filmi so bili spet popolnoma črni.

XV.

Trije dnevi so minuli. Devorny ni več delal v kuhajoči vročini in gluščem ropotu ob svojem stroju, temveč je imel mesto v velikem, hladnem in svetlem prostoru, kjer so sedeli sami mladi inženirji, ki so si kakor on vsak dan po deset ur ubijali glave z risirijami in računanjem. Delo je bilo razmeroma enostavno in Devorny se ga je hitro privadil. Za zanimivega ga ni smatral, kajti bilo ni ničesar, kar bi se moralo držati v tajnosti. Ničesar, česar poznavanje bi mu

moglo kakor koli služiti. V sobi zraven pa je bila omara, v kateri so bili sami papirji, ki niso bili namenjeni očem vsakogar. Ključavnica te omare je bila sicer nekoliko težka, pa vendar ne tako zelo, da bi si je Devorny ne upal odpreti s pomočjo primerenega orodja. Bil je trdno odločen, da bo ob prvi bližnji priložnosti ponoči naredil ta poizkus. Morda bo mogel na ta način z enim samim udarcem končati svoje delo tukaj z uspehom.

Dva večera od treh je prebil pri mr. Mutachoru. Med njima se je razvilo kar prijateljsko razmerje, toda še zmerom Devorny ni vedel, kaj prav za prav išče pri profesorju. Danes naj bi spet prišel k njemu, pa je imel za ta večer druge načrte.

Neki Samov nečak se je bil vrnil iz Colorada. Prinesel je bil s seboj ne ravno veliko, pa vendar za razmere revnega človeka precej čedno vsoto zlata, in danes zvečer naj bi njegovo srečo temu primerno zalili v »Tomovi prepovedani kleti«, neki manjvredni gostilnici, kjer so prodajali prav tako manjvreden alkohol. Cela množica znancev je bila k temu povabljenja in tudi Devorny naj bi se udeležil. Sprva je hotel odreči, toda nato mu je padla v glavo misel, da bi v vsesplošnem hrupu mnogo lažje kot sicer izpeljal načrt, s katerim se je bil že nekaj dni ukvarjal.

Ze začetek svednosti je bil mnogo obetajoč. Samov nečak je svedeno povedal, da bo ves lokal gostil sam, in takoj so planili vsi kot gobe žejni nad prepovedani in dolgo pogrešani alkohol. Devorny je pil z njimi, toda zelo umirjeno. Na vsak način je moral ohraniti svojo glavo bistro. Z zadovoljstvom je ugotovil, kako se je v začetku zares prijetno veselje od ure do ure povečevalo in se preobrazilo vedno bolj v ni-jansko razposajenost.

Od tu in tam

Prve domače lokomotive, ki jih je bila izdelala tovarna vagonov in strojev v Slavonskem Brodu, so se izkazale kot dobri izdelki. Tovarna je za enkrat začela izdelovati le manjše lokomotive, ki bodo obrabljale na krajših progah. Preizkušene so bile na bosanskih ozkotirnih in na vojvodinskih normalnotirnih železnicah. Po mnenju strokovnjakov so lokomotive dobre in jih bo zato prometno ministrstvo naročilo še več serij.

Danes in jutri bodo v Belgradu velike nočne in dnevnne vaje za obrambo proti zračnim napadom. Številni predavanja, v katerih se je prebivalstvo seznanjalo z najosnovnejšimi pojmi o tej obrambi, je belgradski odbor za obrambo civilnega prebivalstva proti zračnim napadom storil vse potrebno, da se lahko sedaj pripravljeno prebivalstvo preizkuša tudi na praktičnih vajah. Zato bodo imeli najprej nočne vaje, nato pa še v nedeljo dneve.

Potujočo kmetijsko šolo imajo v moravski banovini. Zamisel ni bila napačna ob dejstvu, da bi banovina nikakor ne mogla v nekaj letih ustanoviti in oskrbovati toliko prepotrebnih kmetijskih šol, kolikor jih je bilo za razvito kmetijstvo potrebno. Zaradi tega so uvedli potujočo kmetijsko šolo, v kateri se učenci ne uče samo umnega poljedelstva, temveč tudi vseh drugih domačih del, katere kmet opravlja v času zimskega počitka. Razstava deluje z uspehom že več let.

Klirinški dolg naše države Italiji se je v zadnjih štirinajstih dneh spet povečal za 14 milijonov dinarjev. Pojav je kaj zanimiv, če pomislimo, da nam je še pred nekaj meseci Italija dolgovala enako vsoto. Gospodarstveniki pa so prepričani, da se bo naš dolg Italiji kmalu izravnal z večjim izvozom našega lesa in živine, o čemer se pogajajo naši in italijanski zastopniki te dni v Rimu. Obenem pa pomeni to ugodnost za naše izvoznike, ki jim ni treba čakati več dolge mesece, da dobe po kliringu plačane svoje terjatve oziroma račune.

Švedska je začela uvažati jugoslovanski boksit, katerega smo zadnja leta izvažali večinoma le v Nemčijo. Svoje čase so bile dobri kupci našega boksita severne države ter Anglija in Združene ameriške države, toda predlansko in lansko leto je vse te kupce izpodrinila Nemčija, kamor je bilo lani izvoženega 380.000 ton boksita. Letos pa je spet začela kupovati Švedska, ki je v prvem letošnjem polletju nakupila okrog 9000 ton boksita. Prednost trgovine s Švedsko je v tem, da je ta država neklinirna.

Veliko denarna pomoč, namreč 14 in pol milijona dinarjev, je dobila od vlade 14. srednja zveza hrvaških kmetijskih združenj. Ta podpora je bila zvezi izplačana pred nekaj dnevi na podlagi pooblastila finančnega zakona.

Zaradi nezveste žene bi skoraj prišel ob življenje železničar Stanoje Sokolović iz Caribroda. Može je garal in garal podnevi in ponoči, prijel za vsako delo, samo da je ni ustrejel svoji ženi, ki pa je na skrivaj hodila z drugim železničarjem Petakovićem, ki je bil zapodil svojo ženo, čeprav je imel štiri otroke. Nekega dne se je Sokolovićeva žena kar preselila k Petakoviću. Sokolović je bil ves iz sebe. Šel je k pobegli ženi in jo prosil, naj se vrne ali pa naj mu da vsaj malega sina. Ko ga je pa v svoji hiši opazil Petaković, je planil na denj z motiko. Krenil ga je po glavi, da je Sokolović padel. Imel pa je še toliko moči, da je potegnil samokres in dvakrat ustrelil. Zadel ni, pač pa ga je Petaković še nekajkrat udaril in ga smrtno nevarno poškodoval.

Pravo gostijo za medveda je bil pripravil kmet Emro Talevič iz Gusinja. Ker je imel ovce v gorah na pašo, se je sam preselil z družino vred v stajo. Ko je pred nekaj dnevi pripravil večje količine sira in kajmaka ter je žena spekla nekaj hlebecv kruha, jo je priselal do stajne medved. Emra ni bilo doma, ženske pa so se s krikom in vikom razbežale. Medved je pojedel ves sir z nekaj hlebecv kruha, nato je pa odračal spet v gozd. Ko so ženske sklicale moške, da bi zverino ubili, pa medveda ni bilo več.

Bogata ležišča dobrega premoga so odkrili na zahodnem obronku gore Kalnik blizu Križevcev. Kemijska preiskava je ugotovila, da je premog dober in po kalorijah skoro enak našemu trboveljskemu premogu. Ležišče sta vzela v zakup dva brata Švarca iz Lendave. Zaenkrat pa je edina ovira še pomanjkanje ceste, po kateri bi se premog lahko hitro odvažal. Zakupniki se sedaj pogajajo s prizadetimi občinami, da bi zgradili novo cesto, za katero bi prispeval zakupnik seveda svoj delež.

Krvavo žegnanje so imeli v Blinji pri Petriču. Ni ga leta, da se v tem kraju na žegnanski dan ne bi do krvavega stekli. Prepričani so, da je povzročil občinski stražar, ki je hotel napasti blaginjaka, kateri je zahteval od njega, naj mu izroči na trošarini nabrani denar. Policaj pa je bil denar že zapil. Blaginjak bi jo skoro izkupil, če ne bi bil pravočasno pobežnil. Ko so se zvečer dve skupini ljudi srečali na cesti, je stražnikov brat ekocil proti blaginjaku in ga hotel ustreliti. Vmes je skočil vaški mesar, tedaj pa je že počil strel in mesar se je smrtno zadet zgrudil na tla.

Obe nogi je odtrgala eksplozija mine delavcu Mariu Joka v rudniku v Trbounju pri Drnišu. Delavci so bili položili mine in prižigali. Po eksploziji pa se je Joka približal ruševinam, ko je neda doma eksplozija mina, za katero Joka ni vedel, jda je prej odpovala. Joka je odtrgalo obe nogi, medtem ko se ostalim delavcem ni nič zgodilo.

21 pokalov so prinesli domov z italijanskih tekem jedernic dalmatinski jadralci. Štirimi jadernicami so se udeležili tekem na 39 milj dolgi progi blizu Ancone. Dalmatinci so odnesli prvo, tretje in četrto mesto, v skupinskih ocenah pa prvo mesto. Za vse zmage so dobili nič manj kakor 21 pokalov. Zmago jim je v veliki meri omogočil vihar, ki je med tekmi divjal. Italijanski tekmovalci so se zatekli v bližnja pristanišča, medtem ko so Dalmatinci vztrajali in se brez neresice tudi zmagovalno vrnili na cilj. Njihovi hrabrosti in drznosti so se Italijani zelo čudili.

S svojo »banko« je osleparil štiri ljudi neki Jovan Andrić iz Bečeja. Može se je pojavil v Sarajevu, dal natieniti tiskovine z imenom svoje »banke« in začel nabirati hranilne vloge. Posel mu je šel še kar lepo od rok. Ko so pa nekateri hoteli dobiti spet denar nazaj, so z žalostjo spoznali, da »banke« v Sarajevu ni. Policija je Andrića prišla, našla pa je pri njem le 100 dinarjev, vse ostalo je že izginilo. Za koliko je Andrić ogoljufal ljudi, ni še točno ugotovljeno, pač pa morajo to biti večje vsote, ker je bilo v zadnjem času samo preko Pošte hranilnice na njegovo ime nakazanih več kot 100.000 dinarjev.

Jutri popoldne ob 3 vsi na veliko letalsko prireditev na ljubljanskem letališču

Velika letalska prireditev v Ljubljani

Velikim letalskim prireditvam v Ljubljani bo prisostvoval tudi Nj. kralj. Visočanstvo knez namestnik Pavle, ki je poklonil za zmagovalca predhodni pokal.

Za letalske tekme vlada v vsej državi veliko zanimanje. Aeroklubi, ki so prijavi svojo udeležbo, že pridno trenirajo in tako čujemo, da so tekmovalci iz Belgrada že preleteli v vrhu pregleda in spoznavanja terena celotno pot, ki so si jo izbrali za tekmo, prav tako pa tudi zagrebska pilotka gđc. Matanović pridno leta na progi, ki si jo je določila za soboto in nedeljo.

Končna razvrstitev tekmovalcev je sledeča: Startno št. 1 ima Sarajevčan g. Simić, ki si je izbral za svoje šolske letalo 628 km dolgo progo.

Startno št. 2 ima gđc. Matonović, ki bo letela na 782 km dolgi progi.

Startno št. 3 ima g. Farbak, ki leti na šolskem letalu na progi, dolgi 805 km.

Startno št. 4 ima g. Heteny, ki leti na angleškem športnem letalu 1621 km dolgi progi.

Startno št. 5 ima g. dr. Rape, ki leti na športnem letalu domače konstrukcije in amaterske izdelave na 1509 km dolgi progi.

Startno št. 6 ima g. Perdan, Ljubljčan, ki leti na šolskem letalu na 802 km dolgi progi.

Startno št. 7 ima Belgrajčan g. Depalo, ki leti na šolskem letalu na 738 km dolgi progi.

Startno št. 8 ima g. Drakulović, leti na športnem letalu na progi, dolgi 948 km.

Startno št. 9 ima g. Milenković, ki leti na športnem letalu na 1165 km dolgi progi.

Startno št. 10 ima g. Anastasijević, leti na športnem letalu na 1175 km dolgi progi.

Startno št. 11 ima Bojović, ki leti na športnem letalu na progi, dolgi 1351 km.

Prav posebno zanimanje bodo na prireditvi vzbujali naši mladi lovci, ki bodo prvič pri nas nastopili pri skupinskih akrobacijah in sicer na čških letalih tipa »Avia«. Naši gostje bodo pa tudi g. Saič, znan strokovnjak za skakanje s padobranom, ki bo zato, da demonstrira lepoto ekakalnega športa naši publiki, prišel iz Belgrada, dalje g. Vitanović in Bogdanović iz Zagreba, ki bodo prav tako sodelovali pri skakanju s padobrani nad ljubljanskim aerodromom.

Iz vsega navedenega je razvidno, da se letošnja letalska prireditev snuje v posebno velikem stilu, saj obračaja vso pozornost nanjo najvišji krogi v naši državi, ki bodo s svojo osebno prisotnostjo dali prireditvi še poseben poudarek. Za občinstvo je ljubljanski Aeroklub poskrbel na ta način, da je izposloval 3 posebne vlake, ki bodo vozili s kolodvoru Ljubljana do letališča in sicer prvi vlak ob 13.40, drugi vlak ob 14.15 in tretji vlak ob 15 — v nedeljo 6. t. m. istotako so tudi za povratek posebni vlaki in sicer prvi od letališča ob 18.30, drugi vlak ob 19 in tretji ob 19.33.

Cena voznine s posebnimi vlaki je sem in tja din 5.—. Mesto vstopnic veljajo za poset na aerodromu spominski znaki, ki so prav okusne oblike in, ki jih bo vsakdo z veseljem nabavil ne samo zato, da bo lahko prisostvoval prireditvi, temveč, da mu bo znak ostal tudi za spomin na 20 letnico dela na polju letalstva v Sloveniji. Cena znakov, ki omogočajo pristop na letališče v soboto in nedeljo k vsem prireditvam je din 5.—.

Pasažirski poleti prično v soboto ob 15 in bodo trajali do noči, nato v nedeljo ob 8 zjutraj do 12 in ako bo na programu ostalo kaj časa, tudi potem v nedeljo zvečer.

Segajte po vstopnicah, ki vam omogočajo letenje za 10 din za člane in 20 din za nečlane v športnih letalih in 40 din za člane in nečlane v potniških letalih nad mestom Ljubljano.

Nad 500 vagonov bo letos posušenega raznega sadja

Ljubljana, 5. avgusta. Ljubljanski živilski trg je v pogledu vsakoljetnega pridelka domačega sadja prav dober barometer in napovedovalec letine. Češnje so letos zelo dobro obrodile, zato je bil trg v njih sezoni napoln s tem zgodnjim sadjem. Velike množine češenj pa so ljudje predelali v žganje, nekateri pa so jih posušili. Sedaj je postala prav živahna sezona za hruške, jabolka in češnje.

Letos so izredno dobro obrodile hruške in ljubljanski sadni trg je že sedaj prav bogato in ogromno založen z različnimi vrstami hrušk, ki so v splošnem 3 do 5 din kg. Najplemenitejše vrste hruško še niso prišle na trg.

Nekateri vrtovi v mestu in okolici, kjer so začeli sadjarji umno gojiti drevje in zanj skrbeti, so letos prinesli stoteren dobiček, kajti hruške in češnje so najbogateje obrodile. Najboljši sadni uspehi so zaznamovani v vzhodnih okrajih Slovenije, tako v brežiškem, krškem, pljuškem, jelšanskem in drugih okrajih, kjer letos tudi niso vladale huje vremenske neizgode. Tudi Prekmurje izkazuje obilo raznega sadja. Najslabše je pokazala sadna letina v kočevskem, logarskem škofjeloškem okraju. Računajo, da bo za izvoz jabolk pripravljeno letos do 2500 vag. najfinjših sort.

V Sloveniji je po splošnih podatkih nasajenih do 500.000 dreves hruk in češelj. To sadje je, kakor omenjeno, letos izredno dobro obrodilo. Kalkulacija navaja, da bo Slovenija letos dobila iz sadovnjakov do 1250 vagonov hrušk in češelj. Nekaj hrušk, najfinjših vrst, je določenih za izvoz. Kam pa s tako ogromno množino hrušk in češelj? To sadje se ne more, kakor jabolka, ohraniti v naravnem stanju. Treba ga je primerno predelati in konservirati.

Kmetijski oddelek banske uprave je že pred meseci, ko je uvidel, kako se nam napoveduje ugodna sadna letina, započel akcijo, da občine povsod postavijo najmodernejše sušilnice za sadje.

Športne vesti

LJUBLJANA : ZAGREB

Po dolgem času prvovrstni športni dogodek. Od zadnjih ligaških tekem je v Ljubljani nogomet skoraj spal. Ni bilo tekme, ki bi mogla privabiti občinstvo na igrišče. Poleg tega poletnega spanja na igriščih pa so se v zadnjem času v našem nogometnem sportu odigravali dogodki, ki kažejo, da se bo organizacija našega nogometa izpremenila v temeljih. Ostra nasprotja glede organizacije nogometa pri nas in glede organizacije ligaškega prvenstva med Belgradom in Zagrebom so znana. Zdi se, da so skoraj nepomirljiva.

Ljubljanska nogometna podzveza, ki danes ni samo navadna podzveza, ampak predstavlja slovenskega športa sploh, je do sedaj temu sporu stala ob strani in je skušala igrati vlogo posredovalca med Zagrebom in Belgradom. Ali taki poizkusi so se ponesečili in predstavniki slovenskega nogometnega športa so sedaj pred odločitvijo, kaj naj napravijo. Poti sta samo dve: ali Zagreb ali Belgrad. Dosedaj še ni padla odločitev.

Jutri pa ima ljubljanska nogometna podzveza svoj občni zbor. Na tem občnem zboru bo jutri padla odločitev, na katero stran se bodo obrnili organizatorji našega nogometa. Ne zdi se nam odveč iskati rešitve prav v jutrišnji medmestni tekmi med Ljubljano in Zagrebom. Zdi se, da je odločitev že padla in da bomo Slovenci v nogometnem sportu tesneje sodelovali z Zagrebom. Ne maramo prehitovati odločitve ljubljanske nogometne podzveze. Ljudje, ki bodo o tem vpraševanju odločali, so stvar dobro premislili. Prav gotovo je pa eno: jutrišnja medmestna tekma med Zagrebom in Ljubljano, ki bo ob 6 popoldne na igrišču SK Ljubljane, bo dogodek prvega razreda in vabimo vse športno občinstvo, zlasti pa prijatelje nogometa, da se tekme udeležijo v velikem številu.

Vesela Priekija vabi Ljubljano na festival narodnih običajev v Mariboru. Obiščite Maribor s posebnim vlakom Putnika, ki odide iz Ljubljane v nedeljo, dne 6. t. m. ob 5.30 uri. Vrnitev v Ljubljano v nedeljo zvečer. Cena izleta 46 din. V tej ceni so vključene vožnja iz Ljubljane v Maribor in nazaj, sedež na festivalu, spored prireditve in vstopnina na Mariborski teden. Informacije daje in prijave sprejema Putnik.

dje, zlasti za hruške, ki so suhe izborne, in češnje. Posušeno sadje bo donosalo sadjerejcu veliko več dobička, ko pa prekuhanje hrušk in češelj v žganje.

Kmetijski ministrtvo in banska uprava sta dala 152.000 din kredita za podpiranje občin, da zgradijo moderne sušilnice. Letos bo na novo zgrajenih 105 sušilnic. Tako bo Slovenija sedaj vstevši stare razpolagala s 350 sušilnicami, ki bodo zmogle vse sadje v kratkem času lepo in primerno posušiti, da bodo lahko sadjerejci nato suho blago postavljali na trg. Pri nas se sedaj uvajata dva sistema sušilnic, manjši Glavinčev in večji dr. Stojkovičev sistem. Mnoge vasi so si že postavile sušilnice, ki so lasti dotične občine.

Kakor smo omenili, bo letošnja sadna letina vrgla Slovencej okoli 1250 vagonov hrušk in češelj. Z sedaj računajo, da se bo posušilo najmanj nad 500 vagonov hrušk in češelj, če ne morejo celo 1000 vagonov.

Kmetijski oddelek banske uprave bo ljudi skušal tudi pridobiti za to, da bodo iz sadja napravili razne marmelade, sadno mezo, dalje da bodo sadje vkuhavali po najnovejšem načinu z aparatom Lanies in napravljali brezalkoholne pijače. — Letošnja letina jabolk je po mnenju nekaterih strokovnjakov srednja, drugi pa cenijo, da je boljša ko lani in bodo zlasti finejše vrste jabolk prav lepo obrodile. Tudi ljubljanski sadni trg nam kaže prav veliko izbiro jabolk, ki so sedaj po 4—6 din kg. Po splošnem računu, ki se opira na razna sadno-situacijska in vremenska poročila, napovedujejo nekateri, da bo slovenski sadjerejec letos dobil najmanj do 250 milj. din za sadje.

Velike so še vedno težave glede izvoza. Izvozniki v Sloveniji se sedaj bore, da se jim točen in ekspeditiven izvoz sadja čimprej omogoči in da so obvarovani pred hudimi gospodarskimi neizgodami.

V nedeljo, 6. avgusta, vsi v Podutik na žegnaje, v ponedeljek pa na bob in sejmulo.

Gostilna Vodnik (Pri Mojstru)

Naši fantje na poti v Belgijo

Zveza fantovskih odsekov je poslala na mednarodne telovadne in atletske tekme v Liege (Belgija) svojo ekipo, ki bo te dni tekmovala v izredno močni mednarodni konkurenci. S tega pota in na stopni naš list prinaša pisma svojega posebnega poročevalca in tekmovalca Zmaga Koširja. Prvo pismo objavljamo danes.

Liege, 2. avgusta.

»Adijo ljubca, starši in zbogom vi tovarši!« — tako je bilo slovo na ljubljanskem kolodvoru. In nato smo z brzovlakom s polurno zamudo odpovali proti Gorenjski. V Kranju in na Jesenicah so se pridružili naši skupini zadnji člani naše 23 članske ekspedicije. Šest atletov nas je, osem je telovadcev, ostali pa pripadajo vodstvu, sodniškemu zboru ali pa spremstvu. Na Jesenicah smo dobili na razpolago poseben vagon, ki smo ga obdržali do Monakovega. Skozi karavanski predor smo vozili, ne da bi nas kdo pregledal ali da bi imeli kakšne stitnosti — vse je šlo gladko. V Podrožici smo začeli kosi in sicer smo jedli proviant, s katerim nas je oskrbel ZFO. — Med potjo so nam krajsale čas prijazne Nemke — mi smo seveda izrabili priliko za konverzajo in ne motim se, če trdim, da smo se vadili in pričuli le bolj abstraktnim besedam...

Tako hitro je vozila električna lokomotiva med tiroleškimi gorami, da se nam je zdela 215 km dolga pot od Podrožice do Salzburga kar kratka. Po Salzburgu smo pa začeli s stavami. Uganite, kaj smo stavili! Tako smo se pripravljali, da si pridobimo ali plačamo slavno monakovsko pivo. Štostirindeset kilometrov dolga pot do Monakovega je minila v pričakovanju piva. S kolodvoru smo zavili v najbližjo »Bräueri«. Ker je imel vlak eno uro zamude (v Monakovo smo prišli ob 9), smo se kmalu dvignili, izpraznili čase do dna (marsikdo drugič!) in odšli na vlak, ki je ob 11 odpeljal proti Kölnu — 635 km dolga pot! Slabo smo bili razpoloženi, ker so nam dali na razpolago le pet oddelkov, poleg tega pa smo bili tudi na moč zaspani. Preobledli smo se v trenirke in se stisnili. Nekateri so se vlegli na klopi, drugi na tla, tretji (med temi sem bil tudi jaz) pa

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v C	Relativna vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smet, jakost)	Pada- vine m/m	vrsta
Ljubljana	764,4	29,4	16,2	8	0	0,2	dež
Maribor	758,1	30,8	15,1	60	5	0	—
Zagreb	759,2	32,0	14,0	80	2	0	—
Belgrad	759,7	35,0	19,0	70	0	SSW,	—
Sarajevo	761,8	33,0	13,1	80	0	0	—
Vis	759,5	31,0	23,0	70	6	SE,	—
Split	759,7	35,0	22,0	50	4	0	—
Kumovo	753,8	31,0	22,0	70	4	NNW,	—
Rab	759	28,0	22,0	60	0	SSE,	—
Jugovzhod	759,4	30,0	20,0	60	2	SE,	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spreminljivo vreme. Krajne nevihte z nalivi. Precej toplo.

Koledar

Danes, sobota, 5. avgusta: Marija Snežna.

Nedelja, 6. avgusta: Gospodovo spremenjenje.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska c. 6, mr. Trnkoc, Mestni trg 4, mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Mesno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 8. ure zvečer do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Tyrševa cesta št. 62, telefon št. 27-29.

Obiščite 8. Mariborski teden

od 5. do 13. avgusta 1939

Polovična voznina na železnicah od 1. — 17. avg.

Velika gospodarska in kulturna revija Industrija i Trgovina i Obrt i Kmetijstvo i Velika tekstilna razstava i Tujsko-prometna razstava i Gostinstvo i Vinska pokurcija i Razstava narodnih vezenin i Narodopisna razstava i Jubilejna gledališka razstava i Skautska razstava i Razstava malih živali i Stevilne specialne i koncertne in gledališke prireditve i Športne prireditve i Veselčni park na razstavišču itd.

5. 8. avgusta festival slovenskih narod. običajev

Obiščite Mariborski otok, najlepše kopališče Jugoslavije! Obiščite zeleno Pohorje in sončni Kozjak! Obiščite vinorodne Slovenske gorice!

Za 46 din v Maribor iz Ljubljane na festival narodnih običajev s posbnim vlakom Putnika. Odhod iz Ljubljane dne 6. t. m. ob 5.30 zjutraj. V navedeni ceni so vključene vožnja iz Ljubljane v Maribor in nazaj, sedež na festivalu, spored prireditve in vstopnina na Mariborski teden. Informacije daje in prijave sprejema Putnik.

Okrog 200 sedelajočih bo nastopalo na mariborskem festivalu, preprosti ljudje, ki igrajo narodne igre še s pravim doživljanjem, lahko bi rekli, skoraj z mističnim, saj so med našim ljudstvom te igre še žive. Ni izumetničenega ni v njih, pristna narodna duševnost prihaja v njih od izraza. Ker je spored festivala zelo bogat, se bomo še tem bolj seznanili z narodnim bogastvom, ki je doslej bilo eš marsikje le zakopan zaklad.

Tombola Rdečega križa. Rdeči križ v Ljubljani bo imel svojo prvo tombolo 10. septembra t. l. Dohodek tombole je namenjen za dom Rdečega križa in samarijansko opremo. Glavni dobiček tombole je stavbena parcela v izmeri 644 m² — ne 590 kakor je tiskano v plakatih. Parcela leži v lepem kraju pri novi cerkvi v Šiški. Tombola ima še 9 večjih dobitkov in mnogo manjših v skupni vrednosti 60.000 din. Tombolske karte so po 5 din. Kupujte naše tombolske karte in podprite našo človekoljubno akcijo. Naša pisarna je na Gosposvetski cesti 2-III., telefonska šte. 40—31.

smo zlezli višje — v prostor za prtljago, in mislim, da se nam je godilo še najbolje.

Drugi dan, to je danes, dne 2. avgusta, smo se zbudili zgodaj. Imeli smo priliko občudovati lepo obzreje in okolico Rena. V Kölnu se nismo dolgo mudili. Samo prestopili smo na belgijski brzi vlak — meja je le 77 km od Kölna. Belgijski cariniki so nas pregledali — ne preveč strogo. Samo še tri belgijske postaje in doseglji smo cilj: Liege ali Lüttich. Mesto je industrijsko, ima 200.000 prebivalcev s predmestji pa še enkrat toliko. V tem času je tu vodna razstava, in mesto je bogato okrašeno z belgijskimi in tudi drugimi, posebno francoskimi zastavami.

Na postaji nas je sprejel naš častni konzul, poslanik Grgorjevič s tajnikom, in zastopnik slovenskega delavskega društva. Z električno so nas odpeljali — dolgo smo čakali in se precej jezili — pred neko šolo. Precej časa je minilo, da so jo odprli in nam pokazali kraj, kjer naj bi epali. Šola je stara in precej temna. V eni izmed sob so bile na tleh slamnjace — naše skupno bivališče. Povedati moram, da že pri sprejemu ni šlo vse v redu — vedno smo morali čakati, ker niso prav vedeli, kaj bi z nami. Pričakovali so nas namreč šele čez dva dni.

Ob enih smo šli na kosilo. Povabil nas je dr. R. Schnermus, ki se je sam ponudil, da bo ves teden zastopal prehranjeval vso našo 23 člansko ekipo Lepo žrtev! Po kosilu, ki je bilo zelo dobro in nam je neverjetno teknilo, se je pričelo telefoniranje. Jaz sem bilo, da ne moremo spati na slamnjaci, kajti čakajo nas še veliki napori in važne tekme. Zelo težko (v mestu je namreč ogromno tujece, ki dnevno v velikih množinah prihajajo na razstavo) smo dobili v nekem hotelu sredi mesta sobice — za vsakega svojega — in sicer za dva dni, nato pa se preselimo v neki dekliski internat (sedaj je seveda prazen).

Malo smo si že ogledali mesto. Je zelo veliko ulice široke, vendar ne preveč čiste. Prometa je veliko. Drugega danes ne morem napisati, ker smo šele kratkotek čas tukaj. Upam pa, da bomo zadovoljni.

Pozdravlja Vas prav lepo

Košir Zmaga.

Nekaj različnih s Slovaškega

Delitev češkoslovaškega premoženja

Ze precej dolgo trajajo pogajanja v Berlinu, pri katerih gre za razdelitev premoženja bivše češkoslovaške republike. Delo ne gre kar tako naglo izpod rok, kajti rešitev tega vprašanja je prvič zelo težka, na drugi strani pa je tudi gradivo, s katerim se bavi ta konferenca, zelo obširno. To najbolje dokazuje dejstvo, da se bavi s tem poslom kar enajst komisij. Nekatere komisije so svoje delo že končale, za druge pa pravijo, da ga bodo v najkrajšem času. Na vsak način bodo sklepi teh komisij zanimivi, ker bo iz njih razvidno, kako bodo zdaj v Berlinu razdelili premoženje bivše češkoslovaške države. Te dni pa se bodo začela posvetovanja o bankarstvu in o razdelitvi arhive.

Še dve leti bo v veljavi star denar

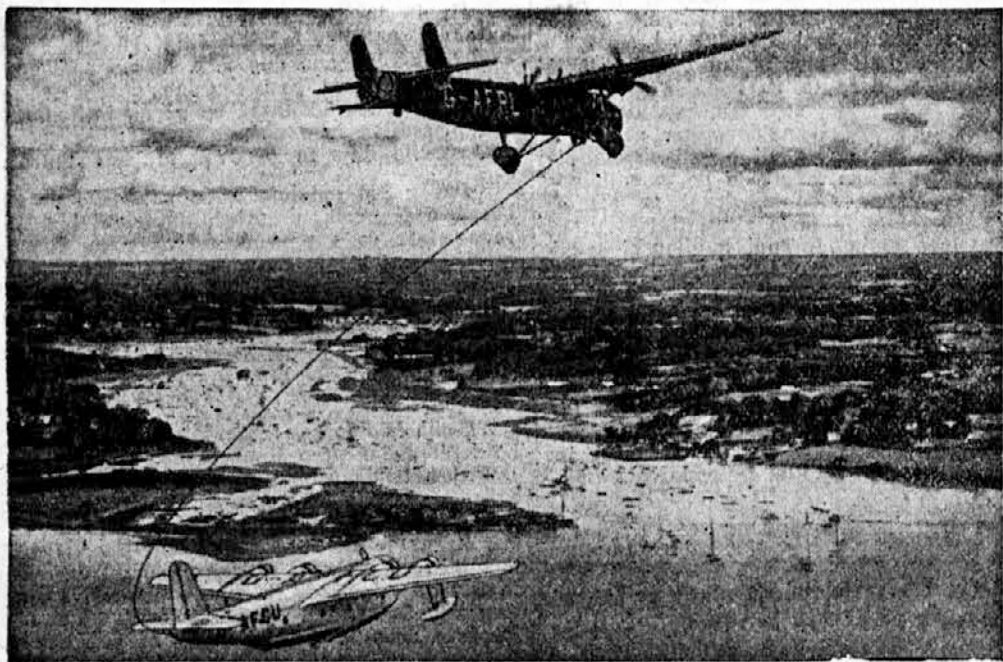
Papirni denar bivše češkoslovaške republike, na katerem je zdaj napisano »Slovenski štate«, bo na Slovaškem v prometu še približno dve leti, nato pa ga bodo zamenjali s pravim slovaškim denarjem. Pred nekaj dnevi so dali v promet nove slovaške petkronske kovance in sicer za 25 milijonov kron. Ko bo kovanje teh petkronskih kovancev končano, bo začela kovnica v Kremnici takoj kovati srebrni drobci po 10 in 20 kron.

Industrija prehaja v nemške roke

Tvornica »Dynamit-Nobel d. d.« v Bratislavi je dobila zadnje čase nov upravni odbor. Vanj je prišlo več Nemcev iz rajha. Generalni ravnatelj in predsednik upravnega odbora je postal dr. Paul Müller, torej Nemec. Ta tovarna je prevzela tudi velik delež pri bratislavski rafineriji mineralnega olja »Appolo Nafta d. d.«, katere centrala je v Pragi. Ta rafinerija je predelovala dozdaj iz surovega olja vse potrebne proizvode mineralnega olja, s katerim je zalagala Češko-Moravsko in Slovaško. Večina delnic je bila dozdaj v rokah neke francoske skupine, ki ima svoje interese tudi v poljski industriji mineralnega olja. Priključitev rafinerije »Appolo« k »Dynamit-Nobelu« pomeni, da bo ta koncern služil nemškim produkcijskim potrebom.

Zlato v antimonu

V svetovni proizvodnji antimona je bila Slovaška na drugem mestu vse do leta 1936, ko so v Južni Srbiji odkrili velike zaloge antimona. Kljub temu pa je proizvodnja antimona na Slovaškem tudi še danes precej izdatna, čeprav je morala Slovaška meseca novembra pretekle leto odstopiti Madžarski rudnike antimona v Čučmi. Poproču in v Zlati Ildi. Antimonovi rudniki v Vajskovi imajo moderne naprave. Ugotovljeno pa je bilo leta 1932, da slovaška antimonova ruda vsebuje tudi zlato. Lansko leto so dobili pri topljenju antimona 67.90 kg zlata. Največje zaloge antimona ima rudnik v Medzibrodu. V zadnjem času so tudi na nekaterih krajih navrtali zemljo, tako pri Pezinoku, in so ugotovili, da tudi tamkajšnja antimonova ruda vsebuje zlato. Proizvodnja antimona se v vseh slovaških rudnikih narašča, da bi se na ta način nadomestile izgube, ki so nastale s tem, da je del antimonovih rudnikov pripadel Madžarski.

Leteči angleški tank, ki so ga te dni nad Southamptonom preskusili. Med poletom oddaja vodnemu letalu (epodaj) gorivo.

Nemčija, dober trg za slovaško sadje

Na Dunaju se je te dni mudilo slovaško zastopstvo, ki se je z nemškimi merodajnimi čini telji pogajala o izvozu slovaškega sadja in zelenjave. Ker pa o količinah uvoženega blaga v Nemčijo odloča nemško ministrstvo za prehrano, bo slovaško zastopstvo moralo odpotovati v Berlin na nadaljna pogajanja. S Slovaškega bi se letos moglo izvoziti okoli 20 vagonov krompirja, 20 vagonov zgodnje čebule, 300 do 350 vagonov kumar, 300 vagonov karfiolov, 50 vagonov česnje, 500 vagonov zelja, 50 vagonov sliv, 200 vagonov grozdja in 200 vagonov suhega sadja. Letos bo na Slovaškem izredno mnogo marelic tako, da jih je mnogo ostalo za izvoz. Izvažajo jih v Nemčijo in v češkomoravski protektorat. Računajo, da bo vse to sadje in zelenjava našla v Nemčiji letos ugodno tržišče.

Kočevarji in Dalmatinci bodo spet lahko pošiljali denar domov

Na Slovaškem živi stalno nekaj sto dalmatinskih krošnjarjev, ki se bavijo s prodajanjem raznovrstnih drobnarij. Poleg njih pa je tam stalno tudi nekaj prodajalcev raznih sladkarij iz Kočevja. Ko so bili po 14. marcu letos prekinjeni plačilni odnosi med Jugoslavijo in Slovaško, oziroma ko ti odnosi niso pravilno funkcionirali, vsi ti krošnjarji niso mogli več redno pošiljati svoje prihranke svojcem v domovino.

Z vzpostavitvijo rednega plačilnega prometa med Jugoslavijo in Slovaško je med jugoslovanskimi državljani na Slovaškem vzbudil veliko veselje.

Zato je toliko razporok, ker se zakoni sklepajo „v svitu lune“ ...

Ločitev zakona je bila v Ameriki dolgo časa tako razširjen »sport«, da so se začeli nad tem že dolgočasiti. Ker pa smo pri nas z modo vedno zadaj, in kar drugi danes smatrajo za nezdrav in pogubonosn pojav, je pri nas šele prišlo v »modo«.

Ameriški tisk danes z vso silo brani vrednost in pomen zakona in vodi borbo proti ločitvam in zlorabam zakona. Izgovori, kot »velika surovina« in podobno, nimajo pred sodiščem več tiste moči, kakor pa nekaj, ko je žena na primer rekla, če se je hotela ločiti, da je mož velika surovina ali pa, da je »robav«. Za ločitev zakona danes ne zadošča več izgovor, kot ga je navedla nekoč neka gledališka igralka v sončni Kaliforniji: Moj mož je strašna surovina in mi ne pusti, da bi po svojem okusu premeščala pohištvo v svojem stanovanju. Zahtevam ločitev zakona.

Ameriški sociologi so ugotovili, da je 75% ločitev zakona v Združenih državah iskati v »praznih izgovorih« in da so se ločitve v zadnjih petdesetih letih zelo pomnožile. Neki ameriški učejnik je izjavil, da so razporoke zato tako pogoste, ker se mladi ljudje poročajo »v svitu lune« in zidajo gradove v oblake, to se pravi, ker sklepajo zakon nepremišljeno. Kadar pa se bodo poročali »opoldane«, to je, da bodo resno premislili, preden

Na cesti pod Velikim Klekom na Koroškem

selje sklep slovaških merodajnih krogov, po katerem jim je dovoljeno, da smejo ne samo v Jugoslavijo pošiljati svoj zaslužek za vzdrževanje svojih družin doma, pač pa smejo nakazovati v Jugoslavijo tudi tisti zaslužek, ki so si ga pridobili tedaj, ko je bil med obema državama plačilni promet ukinjen, ali vsaj omejen.

bodo storili ta korak, tedaj razporoke ne bodo vedno na dnevnem redu. Tudi večjo razpravo je napisal v ameriških dnevnikih, kjer je utemeljeval svoje trditve. V Ameriki je zelo priljubljena navada, zlasti v ženskih listih, da o kakem vprašanju javno razpravljajo in sprašujejo bralce odnosno bralke, kaj mislijo o kaki stvari ali o kakem vprašanju. Tako so tudi po ameriški navadi in modi razpravljali javno o vprašanju, ali naj žena, ko se poroči, tudi že misli na ločitev. Vsekakor širokogrudno in vzpodbudno vprašanje, ki zahteva že preroškega duha! Toda za ameriške prilike in navade nič nenavadno. Tiste, ki so bile že ločene, so odgovorile s krepkim »da«, tiste pa, ki zakona ne smatrajo kot sredstvo za preganjanje dolgega časa, pa so odgovorile z »ne«. Potem so pa listi vprašali moške kot zadnjo oblast, kaj si pa oni upajo misliti o lastnostih in napakah Američank ter kolikšen je delež krivde, ki ga nosijo ameriške žene pri ločitvah. Predhodno pa so jim obljubili, da njihove boljše polovice ne bodo pod nobenim pogojem zvedele, kaj je kdo od njih izpovedal, in da jim je od strani lista zagotovljena popolna molčečnost.

Na vprašanje, ali so samci bolj srečni kakor pa oženjeni, je velika večina odgovorila, da so prvi bolj srečni. Moški najbolj cenijo pri ženski dobro tovarstvo, dočim ličnost in lepota ne prihajata v prvi vrsti v poštev. Kar se tiče ločitev, je bilo 38% takih odgovorov, ki valijo krivdo samo na ženske. Večji del, 48%, pa je odgovoril bolj socialno, in sicer tako, da pade krivda na oba spola enako. Samo 14% pljuje v lastno skledo in pravi, da so ločitve krivi samo moški. Skoraj vsi moški pa so si edini, da je glavni vzrok ločitev zakona to, ker so ženske prezaposlene izven domačega ognjišča. Kadar poročena žena ne bo prisiljena več iskati potrebnega ali nepotrebnega zasluga po pisarnah in drugod, takrat bo tudi v tem pogledu boljše. Kljub temu bo ostalo še vedno mnogo stvari, ki bodo ženo vlekle od družinskega ognjišča: razni klubi, društva, kino, šport in podobno.

Kakor so tile Amerikanci svoje vrste ljudje, vendar imajo mnogokrat prav in ne bi bilo napak, če bi tudi pri nas začeli premišljevat, ali je prav (da to ni prav, smo vsi prepričani), da mora žena letati okrog in se še poleg moža truditi, da zasluži, da more preživeti družino. Mnogokrat je to potrebno, dostikrat pa tudi ne.

Ameriški senat je sprejel zakonski načrt o gradnji tretjega velikega nasipa ob Panamskem prekopu. Zaradi nekega spreminjalnega predloga senata pride ta predlog ponovno v reprezentativno zbornico. Ameriški vojni minister je včeraj odpotoval na štiridnevno inspekcijo Panamskega prekopa.

Pisan drobciž

List »Angriff« prinaša pregled donosa nemške žetve v letu 1939. V pregledu ugotavlja, da ima Nemčija na koncu nove žetve v zalogi še lanskega žita 4 in pol milijone ton in da je po vsem tem zaloga v zvezi z zelo ugodnim rezultatom nove žetve glede krušnih žitaric popolnoma zadostna za vse potrebe. Prav tako ugodno kaže tudi krompir. Zelo lepo so letos rodile tudi razne vrste povrtnin. Medtem ko se pri sadju pričakuje srednje vrste trgatve, kar se tiče živinske hrane, se tudi za letos lahko pričakuje precejšnje zboljšanje.

Včeraj je prišlo v Londonu spet do težke bombne eksplozije. Bomba je bila postavljena v neki javni telefonski govornici v neposredni bližini katedrale sv. Pavla. Takoj po eksploziji je bila velika zgradba, ki se nahaja tik zraven govornice, takoj vsa v plamenih. Eksplozija je bila tako močna, da je zračni pritisk vrzel kose govornice daleč naokoli. Steklene izložbe velikih trgovin in več sto oken na zgradbah v ulici Kraljice Viktorije je popokalo. Do sedaj se ni še o vzrokih eksplozije, vendar pa menijo, da je to spet delo irskih agitatorjev. Prav tako se še ne ve, če je kaj ljudskih žrtve.

Angleška kraljica Elizabeta je včeraj proslavila svoj 39. rojstni dan. Ob tej priliki je prejela kraljica številne brzojavne čestitke iz vsega sveta, zlasti pa iz Kanade. Kraljica Elizabeta se mudi na letovišču v Balmoralu.

V prvem polletju je bilo iz Italije izvoženega 7428 kvintalov tobaka v vrednosti 27 milijonov lir v primeri s 5317 kvintali v vrednosti 19 milijonov lir, kolikor ga je bilo izvoženega v istem obdobju lanskega leta. Glavni kupci italijanskega tobaka so Španija, Portugalska in Argentina.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 5. avgusta: 12 Ploščo za ploščo brž zavrtimo, naprave vesele v venček spojimo! — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Ploščo za ploščo brž zavrtimo, naprave vesele v venček spojimo! — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanjih b) Gašperček v novih dogodivščinah (zvočna lutkovna igra) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Prenos promenade koncerta iz Rog. Slatine — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura — 20 O zunanjih politiki (g. urednik dr. Al. Kuhan) — 20.30 Prenos simfoničnega koncerta iz Rog. Slatine. Dirig. D. M. Sijaneec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Fantije na vasi.

Nemška predstava angleško-francosko-sovjetskih pogajanj: »Preden se vsedete k mizi, oddajte, prosim, glave v garderobo!«

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Poljak je spet začel pogovor: »Si novinec? je vprašal.

»Kako?«

Nisem ga dobro razumel, kaj misli. Novinec — saj smo vsi novinci v Legiji. Poljak je ponovil vprašanje: »Če si novinec, sem vprašal.

»Kaj pa drugega? Novinec kakor ti?«

»Nak, je dejal Poljak. »Jaz že ne.«

Pogledal sem ga čudno on pa je nadaljeval: »Jaz nisem novinec. Sem že drugič v Legiji. Mislim, da mi bo prvih pet let dovolj. Pet let nisem delal drugega, kakor hrepenel, kdaj se bom rešil pušave in te zlodije Afrike. A ko sem bil spet zunaj, mi je bilo dolgčas, da sem mislil, da bom vsak dan znova umrl. Nisem vzdržal ...«

Pogledal sem ga nehotno, zakaj zadnje besede je izgovoril s tako čudnim glasom, tako nenavadnim, nekam oddaljenim in sanjavi, da vse skupaj ni spadalo eem, v ta afrikanesko kasarniško ropotarnico niti toliko kakor midva. Zazdelo se mi je, da se je njegov obraz pri teh besedah čisto spremenil. Oči je uprl nekam ekozi okno, za čigar omrežjem je mahala zaprašena, polomljena palma. Morda ga je

ta tako zmagala?

Prižgal si je novo polovičko in spet začel: »Da, da, to je Legija. Človek, ki je prebil pet let v njej, ne bo nikdar ozdravel. Kaj vem, kaj ti leže v srce. Ko prideš ven, se ti kar naprej sama toži po vsem skupaj: po pesku, po vročini, po mrzlih nočeh, po dimu iz kamelejšega govna, po prasketanju pušk in strojinic med skalovjem, po tisti čudni, čebeljemu brenčanju podobni, otožni godbi, ob kateri bi človek znozel. Skratka, toži se ti po Legiji, po Afriki. In preden si se vrnil do doma, se obrneš in se greš zapisat Afriki še za pet let ...«

Gledal sem ga in videl, da se nič ne dela in ne izmišljuje. Njegov brazgotinasti obraz je dobil zagorel soj, oči so mu bile kakor dva živa cigaretna ogorka in glas se mu je zatikal v grlu.

Pogledal me je mimo grede, da bi videl, ali ga poslušam. Najbrž mu ni bilo kaj vseč, zakaj zamahnil je z roko in se je jedko nasmehnil:

»Pa kaj ti veš. Tebe bi vlekle kvečjemu ženaka. Taki fantiči ne poznate drugačnih epominov. Toda če je človek prišel v Legijo potem, ko je opravil s seboj,

z ženskami, s svetom in kar je takih neumnosti, tega vleče nazaj. Zdjaj ne veš še nič. Prišla te je eem radovednost in boš najbrž zaradi tega še jokaj. Iz takih ljudi ni kaj prida legijonarjev, kvečjemu begunci ... Če boš ostal, potem ...«

Ustavil se je. Mene pa je bilo njegovo zagonečno govorjenje prevzelo, rad bi bil poslušal naprej. Zdelo se mi je, da ve ta človek o Legiji druge reči, najbrž reeničnejše, kakor pa eem bile moje zgodbe iz knjig. Pet let je bil tu, pa ga ne strpi več v etetu.

Hotel sem pomagati pogovoru naprej in sem vprašal:

»No, kaj bo potem?«

»Eh, je zamahnil z roko. »Kaj ti razumeš, kaj je to.«

Prijel je za eekiro in nisem več spravil besede iz njega. Udarjal je s silo, kakor da mu je nerodno, da se je začel razodevati pred neznancom, pred mladim čem, pred zelencem.

Ko sem še silil vanj, je malo zarobantil, nazadnje pa zarenčal:

»Če že nečeš dati človeku miru, daj rajši za pivo, kakor da strežeš z neumnimi vprašanji. Pustiva to reč, pojdiva v kantino.«

Krenila sva tja. Nisem nič pomislil, kaj bo, ko sva šla od dela, ne da bi nama bil kdo to dovolil. Toda mislim sem si, da Poljak že ve, kaj in kako eo te reči v Legiji, zato sem ga mahnil z njim.

V kantini sem mu plačal za liter piva in čakal, da mu bo to razvezalo jezik. Pivo ni bilo drago, komaj dober frank

liter — morda je bila cenenost vzrok, da se stari legijonar ni dal s to pijačo omečiti. Govoril je vse druge reči kakor o Legiji. Naj sem ga spraševal, kar sem ga hotel, vedno se je izmuznil ter krenil z besedo drugam.

Ko je zatrobilo, sva z drugimi novinci, ki so bili tudi počasi nakapljali v kantino, vstala in mahnilo smo jo na zbirališče.

Pravi legijonarji so stali že vsi v vrsti in izkazovali pozdrav zastavi, ki se je počasi epuščala z jambora, ko sva jo pri-sekala midva in se postavila nekam zadaj. Ka je bil pozdrav, so postavili v vrsto nas, novince. Pred nas je stopil kapitan, poveljnik bataljona, kateremu bom pripadal.

Bil je lep, visok, zastaven človek z naočniki, negibnega, rešnega obraza, vzgled pravega legijonarja, kakor so pravili. Po rodu je bil Rus in o njegovi preteklosti so krožile najbolj čudne storije med legijonarji. Sam, eo pravili, nikdar ne ameni, kaj je bilo z njim prej. Bil je v legiji dalj, kakor eo pomnili najstarejši med nami.

Kapitan nas je objel s svojim negibnim pogledom. Zdelo se je, da hoče ta trenutek spoznati vsakogar do dna, zakaj njegove oči eo ležale dolgo na nas. Zdi se mi, da je imel vsakdo tak občutek kakor jaz: da gleda samo njega, nikogar drugega. Človek bi bil njegovemu predirnemu pogledu rad ušel, toda povelje nas je držalo na mestih.

Potem je kapitan spregovoril:

Poveljnik je bil visok, lep človek z naočniki.

»Zdaj ste v Legiji. Vanja je lažje priti kakor iz nje. To je prvo, kar bi vam povedal. Drugo, kar si dobro zapomnite, je, da Legija ni tolpa roparjev ali potepuhov, najmanj pa kako vojsko zdravilišče. Kdor to misli, ne bo lahko ehajal. Premisliti eo, je zdaj prekasno, kdor pride eem, mora vedeti, kaj dela. Tu bo delal tiisto, kar zahteva red Legije. Kakšen je ta red, boste začeli spoznavati takoj. Od zdaj bosta veljali za vas dve načeli: red in puka. Vee drugo lahko spravite za dolgo. In zdaj pojdite po uniforme.«